

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНИ
ДУ «ІНСТИТУТ РИНКУ І ЕКОНОМІКО-
ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ»**

**ПРОГРАМНІ ЗАХОДИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ
ПОТЕНЦІАЛУ СЕКТОРУ АКВАКУЛЬТУРИ
(РИБНИЦТВА) ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ОДЕСЬКОГО
РЕГІОНУ**

(доповідна записка)

Одеса – 2022

Програмні заходи щодо використання потенціалу сектору аквакультури (рибництва) для забезпечення продовольчої безпеки Одеського регіону: доповідна записка / Єрмакова О.А., Рубель О.Є., Бушуєв С.Г., Купінець Л.Є.; НАН України, ДУ «Ін-т ринку і екон.-екон. дослідж. НАН України – Одеса : ДУ «ІРЕЕД НАНУ», 2022. – 15 с.

В доповідній записці визначено основні проблеми, які стримують розвиток сектору аквакультури в Одеській області, надано відповідні пропозиції щодо розвитку даного сектору та окреслено необхідне інституційне забезпечення для реалізації запропонованих заходів. Дана доповідна записка може стати підґрунтям для розробки регіональної галузевої програми розвитку сектору аквакультури.

Затверджено Вченою Радою Протокол № 8 від 21 червня 2022 р.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ.....	4
1. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СЕКТОРУ АКВАКУЛЬТУРИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	6
2. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ СЕКТОРУ АКВАКУЛЬТУРИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ	9
3. ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМНИХ ЗАХОДІВ.....	11
Додаток А. Міжнародні інвестиційні фонди в сфері аквакультури.....	14

ВСТУП

Аквакультура (рибництво) – розведення і товарне вирощування водних організмів в контрольованих умовах - дає близько третини всієї рибної продукції в світі, забезпечує потребу населення у рибній продукції без знищення природних рибних запасів. За рахунок інтенсивного використання біологічних ресурсів гідросфери людство щорічно отримує 20-25% білка тваринного походження. Аквакультура в Україні є третім за значимістю джерелом тваринного білка після вирощування худоби та птиці. Розвиток аквакультури здійснює сприятливий вплив на розвиток малого та середнього підприємництва, створення робочих місць, забезпечення продовольчої безпеки.

Аквакультурна діяльність в Одеській області сьогодні здійснюється на 1/3 від загальної кількості водойм в Одеській області, який включає більше ніж 900 водойм. Через складні процедури отримання водойм в оренду ця доля майже не збільшується. В умовах глобальної зміни клімату та аридизації території півдня України значна частина невеликих мілководних водойм пересохла. Деякі водойми знищуються для подальшого розорення. Не вистачає водних ресурсів для природного наповнення водойм. Для здійснення штучного закачування заплавних ставків потрібні значні витрати електроенергії. Мають місце екологічні проблеми стану водойм. Важливим питанням для функціонування аквакультурних господарств, є якість води, яка використовується для технологічних процесів, що, в свою чергу, визначається процесами природокористування.

В 2021 р. в Одеській області добуто водних біоресурсів понад 2600 т, зокрема, об'єктів зариблення – 1200 т, разом з тим, використання біологічного потенціалу водного фонду не є збалансованим, потенціал залишається невичерпаним.

В 2020 р. фонд споживання риби та рибних продуктів в Одеській області склав за офіційними даними – 35,8 тис. т, а споживання на одну особу – 15,1 кг при фізіологічній нормі 20 кг. Найголовніше, що Одеська область має можливість забезпечити продукцією аквакультури інші регіони України в умовах вимушеного імпортозаміщення.

На території України міститься понад 49 тисяч водних об'єктів, які належать до рибогосподарських. Стави, озера, водосховища (крім водосховищ комплексного призначення), технологічні водойми складають потужний потенціал для розвитку аквакультури. Також одним із перспективних напрямків вітчизняної аквакультури розглядаються садкові рибницькі господарства. Останнім часом все більш популярним є напрямок аквакультури із застосуванням установок замкнутого водопостачання або рециркуляційних аквакультурних систем. Це високотехнологічний, сучасний та перспективний напрямок вирощування гідробіонтів, що дозволяє значно розширити видовий склад об'єктів аквакультури.

Вилів водних біоресурсів у природних водоймах та обсяги штучного вирощування риби в аквакультурі в Україні не лише не зростають, а й

продовжують неухильно знижуватися (рис.1-3). Що свідчить про серйозні системні проблеми розвитку рибної галузі.

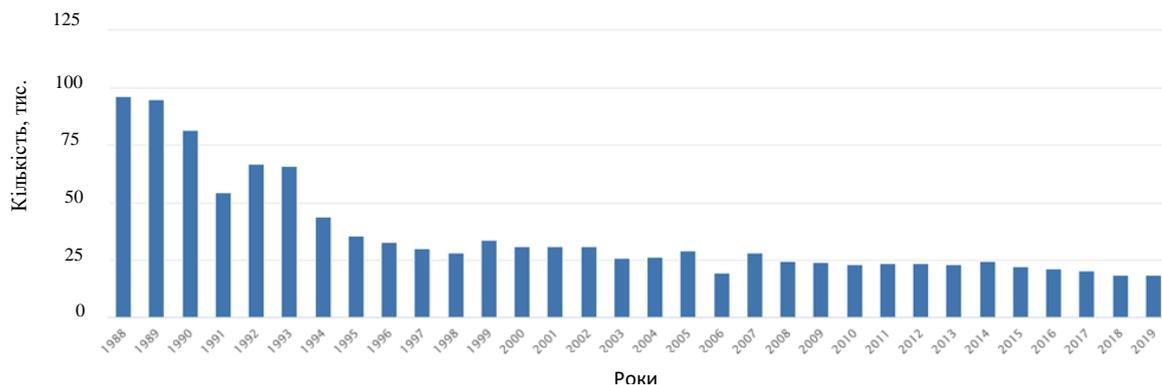

Рис.1 Обсяги вирощування водних біоресурсів в аквакультурі в світі
Джерело: FAO, Fisheries and aquaculture statistics, 2019

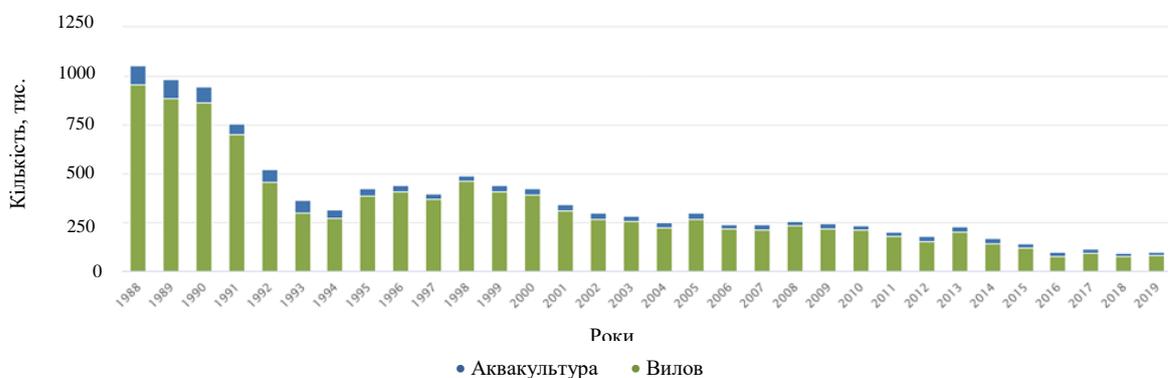

Рис. 2 Обсяги загального вилову водних біоресурсів
Джерело: FAO, Fisheries and aquaculture statistics, 2019

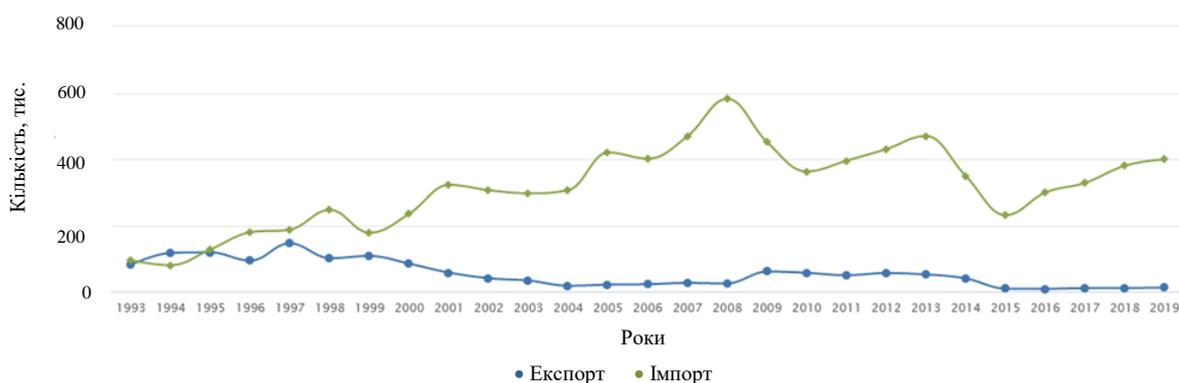

Рис.3 Імпорт та експорт рибної продукції в Україні у 1988-2019 рр.
Джерело: FAO, Fisheries and aquaculture statistics, 2019

Зростаючі потреби в рибній сировині на фоні скорочення обсягів вилову риби в Чорноморському басейні та внутрішніх водоймах ставлять перед рибною промисловістю України задачу пошуку резервів. Таким

резервом, здатним поповнити скорочені обсяги промислу, і повинна стати аквакультура.

В доповідній записці проблеми сектору аквакультури систематизовано за елементами моделі М. Портера: фактори виробництва, умови внутрішнього попиту, споріднені та підтримуючі галузі, контекст стратегії підприємств, який у даному дослідженні визначений як зростання обсягів виробництва товарної риби.